

סבא חיים

מתוך עבודת השורשים של נעם גפר, נכדו.

שמו של סבי, אביה של אימי, חיים לסלו, הוא נולד ב 18.4.1914 . מקור השם לסלו הוא הונגרי. לסבא של סבא קראו במקור לינדנפלד, אך המשפחה רצתה שם שישמע הונגרי יותר ולכן החליפו ללסלו. בבית בציכוסלובקיה קראו לסבא עדן (במבטא הונגרי) ושמות החיבה שלו היו : דגה, או אובול. בגרמנית קראו לו אדמונד.

הילדות בהונגריה ובציכוסלובקיה

סבא נולד ב- 18.4.1914 בכפר שניקרא בליו. כשסבא נולד בליו היתה שייכת להונגריה, ויותר מאוחר היא עברה לרומניה. בבליו היתה לסבא שלו מכולת, אביו של סבא עבד כמנהל במפעל זכוכית. סבא לא זוכר הרבה מהבית, כי עזב בגיל מוקדם מאוד. סבא עבר עם משפחתו לעיר הנקראת לוצינץ שבצפון הונגריה, בעקבות העברת המפעל של אביו. בחופשות הוא היה נוסע לקרובי משפחה בחו"ל. לוצינץ השתייכה יותר מאוחר לציכוסלובקיה (כיום סלובקיה). ולכן תמיד אומרים במשפחה שסבא הגיע מציכוסלובקיה. סבא למד בבית ספר יסודי יהודי ובית הספר התיכון לא היה יהודי. ביסודי לא לימדו עברית רק לימדו הונגרית, אבל הם למדו שעה בשבוע יהדות. המשפחה לא היתה דתית והשתייכה לבית הכנסת המודרני. לאביו של סבא קראו אלכסנדר ולאמו קראו רוזליה. סבא היה הבן הבכור במשפחה והוא נולד בשנת 1914. אחותו האמצעית מרתה נולדה בשנת 1919 ומתה בגיל שנה או שנתיים. בשנת 1922 נולד אחיו הצעיר גיורי שחי עם משפחתו עד היום בסלובקיה . בבית המשפחה היו 3 חדרים, שירותים היו בחוץ וגם באר ממנה היו שואבים מים. היתה גם אמבטיה שהיו מביאים אליה מים, ומחממים

אותם על התנור. בבתי הכפר לא היה חשמל, רק אצל המנהלים במפעל ומשפחותיהם היה חשמל, ולכן בביתו של סבא היה חשמל. בהגיעו לגיל 13 חגגו לסבא בר מצווה בבית הכנסת שבכפר. בשכונה נהגו הילדים לשחק יחד כדורגל וטניס שולחן. המאכלים האהובים, הזכורים לסבא מביתו, היו עוגת דובוש-טורט ועוגת ארנגלוצ'קה.

בשנת 1935 התחיל סבא את לימודיו האקדמאיים באוניברסיטה בברטיסלבה. הוא למד רפואה, אך נאלץ להפסיק את לימודיו באמצע, בשנת 1938, בגלל עלית השלטון הנאצי, ומשום שהוחלט, שיהודים לא ימשיכו ללמוד באוניברסיטה.

ההעפלה

מכיוון שלא היה "סרטיפיקט" (תעודת אישור יציאה מציכוסלובקיה וכניסה לישראל) ארגנו אוניות ללא רשיון שיוציאו את היהודים מאירופה ויביאו אותם לישראל.

בשנת 1940 סבא עלה על אוניית המעפילים "פנצ'ו", שלא נועדה לים אלא לנהרות, הוא זוכר שהיו לה שני גלגלים גדולים בצדדים, בדומה לספינות של נהרות.

האוניה יצאה מברטיסלבה ושטה בנהר הדנובה. לאוניה היה רב חובל רוסי אלכוהוליסט, שרוב הזמן היה שתוי. לאוניה עלו 500 יהודים והיה צפוף מאוד.

הם עברו את הונגריה ורומניה והגיעו לים השחור. מהים השחור המשיכו לטורקיה, ודרך מיצרי הבוספורוס והדרדנלים הגיעו לים האגאי. יום אחד היתה תקלה במנועים של הספינה. המנועים הפסיקו לעבוד והרוח סחפה אותם לאי בודד, שמאוחר יותר הסתבר שנקרא "קמילה ניסי", ונימצא במרחק של 100 ק"מ מכרתים. הם שהו באי 10 ימים, שבמהלכם חיפשו דרכים להינצל, למשל שלחו הודעות בבקבוקים, ושלחו משלחת של שלושה אנשים על גבי סירת הצלה.

כעבור עשרה ימים עבר מעליהם מטוס איטלקי, ובעקבותיו הגיעה ספינה איטלקית, שלקחה אותם לאי רודוס, שם שהו במחנה עצורים במשך כשנתיים, ומשם הועברו לפרמונטי, שבאיטליה, למחנה שבויים, למשך שנתיים נוספות.

חשוב לציין שהיה להם מזל גדול, כי האיטלקים היו בני ברית של הנאצים ולמרות זאת הם לא העבירו אותם למחנה ריכוז, אלא השאירו אותם במשך ארבע שנות המלחמה במחנה שבויים.

בפרמונטי סבא זוכר שהיו בתים קטנים, שהיו מיועדים לשלושים איש, סבא עבד שם במרפאה. הם ניהלו שם חיים פשוטים ורגילים וחיכו ליום שישוחררו. סבא לא זוכר כל אירועים קשים במקום. הוא זוכר שאפילו האפיפיור הגיע לבקר בפרמונטי.

ב- 23 באוקטובר בשנת 1943 שוחררו מפרמונטי, ועבדו תקופה מסוימת באיטליה. מאיטליה הם שטו באוניה למצרים ומשם הגיעו ברכבת, חצו את תעלת סואץ והמשיכו בסיני ולאורך חופי ישראל עד עתלית.

במעין צבי

סבא חיים הגיע לקיבוץ מעין צבי בשנת 1944, בגיל 30. שם גרו בהתחלה באוהלים מאוחר יותר עברו לגור בבתים.

בשנת 1945, עם סיום מלחמת העולם השנייה, נודע לסבא כי משפחתו, הוריו ואחיו היו במחנות ריכוז. ביוני 1944 גורשו הוריו למחנה ההשמדה אושוויץ, ונרצחו שם. אחיו גיורי היה במחנה מטהאוזן והצליח לצאת משם בחיים. במשך 35 שנים הם לא נפגשו ורק התכתבו. רק בשנת 1973 נסעו סבא וסבתא שלי לחו"ל, ופגשו את גיורי ואשתו ברומניה.

סבא היה רווק במעין צבי במשך 10 שנים, עד שהוא פגש את סבתא לוטי וחיזר אחריה. הם התחתנו ב- 17.12.1954 וילדו 3 בנות: אורה, רותי (אמא שלי) ונעמי.